

**การประเมินผลสัมฤทธิ์โครงการส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ภาคใต้ชายแดน
ของกลุ่มสหกรณ์โคเนื้อเมื่อนารอ จังหวัดนราธิวาส**

Achievement Evaluation on Project of Promoting and Developing Livestock in Southern
Border Region of Menara Beef Cattle Cooperative in Narathiwat Province

ทวนธง ครูทจ๋อน^{1*}

Thuanthong Krutchon^{1*}

Received: September 1, 2024

Revised: December 12, 2024

Accepted: December 16, 2024

Abstract: The purposes of this research paper were to illustrate the result of product development of the Menara Beef Cattle Cooperative Group and to evaluate the achievement of empirical performance towards the project of promoting and developing livestock in the southern border region of the Menara Beef Cattle Cooperative Group, Ra-ngae district, Narathiwat. The research method was qualitative and quantitative method research. The participants and population were chairman and member of the Menara Beef Cattle Cooperative as well as two groups of stakeholders, each consisting of 15 farmers or entrepreneurs and trainers. Data were collected using interview, observation and questionnaires by the CIPP Model and the results were analyzed using descriptive statistics. The evaluation results revealed that the Menara Beef Cattle Cooperative developed two products: meatballs and shredded meat. The CIPP model evaluation revealed that the project achieved an excellence level of success overall. The context was at an excellence level. The highest level was understanding project goals or objectives. In terms of inputs, it was at an excellence level. The highest level was the relevance between product development patterns and community needs. The process aspect was at a good level. The highest level was sharing knowledge among entrepreneurs or communities during project implementation, and the product was at a good level. The highest level was the satisfaction of infrastructure and facilities as well as service staff.

Keywords: Achievement evaluation, Menara Beef Cattle Cooperative, Promoting and developing livestock

บทคัดย่อ: บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของสหกรณ์โคเนื้อเมื่อนารอและประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานเชิงประจักษ์ภายใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ภาคใต้ชายแดนของกลุ่มสหกรณ์โคเนื้อเมื่อนารอ อำเภอระแง จังหวัดนราธิวาส ใช้วิธีการศึกษาด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กำหนดกลุ่มผู้มีส่วนร่วมและประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ประธานและกรรมการกลุ่มสหกรณ์โคเนื้อเมื่อนารอ จำนวน 2 คน และ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2 กลุ่ม ประกอบด้วย เกษตรกรหรือผู้ประกอบการและวิทยากร จำนวน 15 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ การสังเกต และแบบสอบถามตามตัวแบบซีปและวิเคราะห์ผลด้วยสถิติ

¹วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา จ.สงขลา 90000

¹Management for Development College, Thaksin University, Songkhla Campus, Songkhla 90000

*Corresponding author: thuanthong@tsu.ac.th

เชิงพรรณนาผลการศึกษพบว่า เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของสหกรณ์โคนอมือนารอ 2 ผลิตภัณฑ์คือ ลูกชิ้นเนื้อและเนื้อฝอย ส่วนระดับการประเมินผลด้วยตัวแบบชิป พบว่า ในภาพรวมเป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จอยู่ในระดับดีมาก ด้านบริบทอยู่ในระดับดีมาก โดยระดับมากที่สุด คือ ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการ ด้านปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับดีมาก โดยระดับมากที่สุด คือ ระดับความสอดคล้องระหว่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์กับความต้องการของชุมชน ด้านกระบวนการอยู่ในระดับดี โดยระดับมากที่สุด คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้ประกอบการหรือชุมชนระหว่างดำเนินโครงการ และด้านผลที่ได้รับอยู่ในระดับดีมาก โดยระดับมากที่สุด คือ ระดับความพึงพอใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและระดับความพึงพอใจด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ

คำสำคัญ: การประเมินผลสัมฤทธิ์, สหกรณ์โคนอมือนารอ, การส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์

คำนำ

ยุทธศาสตร์เป็นกลไกขับเคลื่อนองค์การที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงซึ่งกันและกันระหว่างศักยภาพของผลิตภัณฑ์และตลาด การกำหนดวัตถุประสงค์ในระยะยาว และการสร้างนโยบายที่ทำให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ซึ่งองค์การต้องมีการทบทวนยุทธศาสตร์การพัฒนายอย่างต่อเนื่องเพื่อกำหนดทิศทางดำเนินงานและกำหนดผลกระทบอันเกิดจากโครงสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคม (Singh and Garg, 2008) การกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาองค์การในประเทศไทยโดยเฉพาะภาครัฐจำเป็นต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) (National Strategy Secretariat Office, 2018) ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ภายใต้ประเด็นยุทธศาสตร์ 6 ประเด็น ซึ่งประเด็นยุทธศาสตร์ที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศคือ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ว่าด้วยขีดความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติบนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ (1) “ต่อยอดอดีต” (2) “ปรับปัจจุบัน” และ (3) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” โดยแนวคิดทั้งสามประการเน้นความเชื่อมโยงที่ต้องมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์วัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายนำมาประยุกต์

ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ เพื่อปูทางสู่อนาคตผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีดิจิทัล และการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคตด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการรวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด พร้อมทั้งการสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (Office of the National Economic and Social Development Board Office, 2016) มุ่งเน้นการพัฒนาและเร่งดำเนินการในประเด็นท้าทาย คือ การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืนและการสร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตและบริการเดิมและขยายฐานการผลิตและบริการใหม่ที่สร้างรายได้สำหรับประชาชนในภูมิภาค การพัฒนาเมืองให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ โดยการบริหารจัดการพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนให้เจริญเติบโตและแข่งขันได้อย่างยั่งยืนรวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคและเมือง ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยภาคใต้มุ่งพัฒนา

เป็นฐานการสร้างรายได้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะการเสริมสร้างความเข้มแข็งภาคการเกษตรให้เติบโตอย่างเต็มศักยภาพของห่วงโซ่คุณค่าเพื่อสร้างรายได้ให้กับพื้นที่อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

จากยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ข้างต้น ประกอบกับการผลักดันนโยบายการสร้างสันติสุขในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนด้วยเศรษฐกิจปศุสัตว์ ส่งผลให้สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.) ได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานภายใต้แผนงานบูรณาการ พัฒนาพื้นที่ระดับภาค (ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ) เพื่อนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (วทน.) มายกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการและชุมชนเพื่อสร้างโอกาสในการแข่งขันในตลาดและสร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างความหลากหลายของสินค้าและบรรจุภัณฑ์การพัฒนากระบวนการตรวจสอบรับรองคุณภาพ มาตรฐานสินค้าที่มีประสิทธิภาพ สนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบเพื่อทดลองตลาด และสนับสนุนการเข้าถึงโรงงานต้นแบบเพื่อให้มีกำลังการผลิตที่ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดในโครงการส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ภาคใต้ชายแดน (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, 2021)

โครงการส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ภาคใต้ชายแดนของกลุ่มสหกรณ์โคนอมือนารอ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ถือเป็นกลุ่มเกษตรกรปศุสัตว์นารอที่มีการนำ วทน. มาช่วยพัฒนาและยกระดับการเลี้ยงโคนอมือในพื้นที่สาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้เกษตรกรผู้ประกอบการอาชีพด้านปศุสัตว์มีทักษะกระบวนการเลี้ยงที่ปลอดภัย ได้มาตรฐานตามหลักสากลที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน รองรับการขายตัวของธุรกิจอาหารฮาลาล เพื่อการจำหน่ายภายในและต่างประเทศ ซึ่งส่งผลทำให้การดำรงชีวิตของกลุ่มเกษตรกร ผู้ประกอบการอาชีพปศุสัตว์มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จากที่กล่าวมาข้างต้น สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์วิจัยและ

นวัตกรรม ร่วมกับมหาวิทยาลัยทักษิณ ได้มีข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการเพื่อดำเนินการประเมินผลการดำเนินงานและผลกระทบภายใต้โครงการส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ภาคใต้ชายแดน เพื่อสะท้อนผลการดำเนินโครงการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการโดยมีแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยการวิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของสหกรณ์โคนอมือนารอและประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานภายใต้โครงการส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ภาคใต้ชายแดนของกลุ่มสหกรณ์โคนอมือนารอ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งรายงานผลการประเมินการดำเนินโครงการสามารถนำมาสร้างเป็นชุดข้อมูลต่อยอดการพัฒนาโครงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป รวมถึงสามารถนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการวางแผนการดำเนินงานโครงการอื่น ๆ ในลักษณะหรือบริบทเดียวกันต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. ผู้มีส่วนร่วมและประชากรในการวิจัย

ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้คือ ประธานและกรรมการกลุ่มสหกรณ์โคนอมือนารอ จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของสหกรณ์โคนอมือนารอในโครงการส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ภาคใต้ชายแดน

ประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้คือกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2 กลุ่ม ประกอบด้วย เกษตรกรหรือผู้ประกอบการที่มีอยู่ในห่วงโซ่อุปทานของกลุ่มสหกรณ์โคนอมือนารอที่เข้าร่วมยกระดับศักยภาพผลิตภัณฑ์ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม (วทน.) ในโครงการส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ภาคใต้ชายแดน จำนวน 11 คน และวิทยากรผู้ให้บริการถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในพื้นที่ภาคใต้ชายแดน จำนวน 4 คน รวมประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้นจำนวน 15 คนภายใต้ข้อกำหนดของเกณฑ์

ในการคัดเข้าร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกหน่วยต้องเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์โคนอเนอมนารอหรือวิทยาการที่เข้าร่วมยกระดับศักยภาพผลิตภัณฑ์ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และนวัตกรรม (วทน.) ในโครงการส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ภาคใต้ ชายแดนอย่างน้อย 1 กิจกรรม โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องมีอายุอยู่ระหว่าง 18 ปี ถึง 59 ปีเท่านั้น และสามารถสื่อสารภาษาไทยได้ โดยใช้เวลาตอบแบบสอบถามประมาณ 10 นาที ส่วนเกณฑ์ในการคัดออกของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์โคนอเนอมนารอหรือวิทยาการแต่ไม่ประสงค์ตอบแบบสอบถาม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพคือ การสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง รวมถึงใช้การสังเกตประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและแม่นยำมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ การสัมภาษณ์เชิงลึกดำเนินการกับประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่มเกี่ยวกับบริบททั่วไป และผลการดำเนินงานของกลุ่ม ส่วนการสังเกตเป็นการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นการร่วมดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม อาทิ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการตลาด ส่วนการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเป็นการสังเกตที่ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม อาทิ การอบรมโครงการส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ภาคใต้ชายแดน ประกอบด้วย กลยุทธ์การตลาด SMEs แนวทางและกระบวนการเขียนแผนธุรกิจ การสร้างตราสินค้า การจัดทำงบประมาณ กระบวนการคิดเชิงออกแบบ และการประเมินความเป็นไปได้ของแผนธุรกิจ

นอกจากนี้กำหนดให้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างประกอบด้วยคำถามทั้งปลายปิดและปลายเปิด โดยประเด็นคำถามแตกต่างตามรายละเอียดของแนวปฏิบัติการดำเนินโครงการเพื่อใช้ประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานเชิงประจักษ์โดย

อาศัยตัวแบบชิป (CIPP Model) ที่ประกอบด้วยด้านบริบท (context) ด้านปัจจัยนำเข้า (input) ด้านกระบวนการ (process) และด้านผลที่ได้รับ (product) (Stufflebeam and Coryn, 2014) โดยเครื่องมือดังกล่าวได้ผ่านการกลั่นกรองความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ในสาขาวิชาที่หลากหลายสำหรับแบบสอบถามที่ใช้ในการประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานเชิงประจักษ์ของโครงการทั้ง 4 ด้าน มีการให้คะแนนผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานในแต่ละตัวชี้วัดที่ประเมินในแต่ละด้านตั้งแต่ระดับ 0-10 คะแนน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินงานภาคสนาม โดยข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพได้จากการสัมภาษณ์ในลักษณะการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมทั้งการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม ส่วนข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณได้จากแบบสอบถาม

ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการอื่น ๆ ตลอดจนการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับโคนอเนอมนารอเพื่อมาประกอบประเมินโครงการ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของข้อมูลเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้อาจจำแนก จัดประเภท และดำเนินการประมวลผลข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องแม่นยำครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย หลังจากนั้นนำผลการวิจัยที่ได้จากการประมวลผลมาทำการวิเคราะห์เชื่อมโยงความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์และกรอบการประเมินผลสัมฤทธิ์โดยข้อมูลจากแบบสอบถามที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ส่วนการแปลผลคะแนนใช้การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานเชิงประจักษ์กับเกณฑ์การให้คะแนน

ของทุกตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในโครงการภายใต้กรอบการประเมิน โดยสรุปผลคะแนนตามเกณฑ์การพิจารณาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลที่ได้รับ ซึ่งมีเกณฑ์การแปลผลคะแนน ดังนี้

ระดับคะแนน 9.00-10.00 หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ระดับดีมาก

ระดับคะแนน 7.50-8.99 หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ระดับดี

ระดับคะแนน 6.00-7.49 หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ระดับปานกลาง

ระดับคะแนน 5.00-5.99 หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ระดับปรับปรุง

ระดับคะแนน 0.00 -4.99 หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ระดับไม่ผ่าน

ส่วนโดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสังเกตที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและนำเสนอในลักษณะการพรรณนา

ผลการทดลอง

การประเมินผลสัมฤทธิ์เชิงประจักษ์ของกลุ่มสหกรณ์โคเนื้อมือนารอ จังหวัดนราธิวาส สามารถอธิบายผลการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็นสำคัญคือ ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของสหกรณ์โคเนื้อมือนารอ และผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานเชิงประจักษ์ของกลุ่มสหกรณ์โคเนื้อมือนารอ

1. ผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของสหกรณ์โคเนื้อมือนารอ

จากการสัมภาษณ์ประธานและกรรมการกลุ่มสหกรณ์โคเนื้อมือนารอ พบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของสหกรณ์โคเนื้อมือนารอ ภายใต้การส่งเสริมและสนับสนุนของสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สอ.ว.) ซึ่งได้รับงบประมาณภายใต้แผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่ระดับภาค (ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ) เพื่อนำ

วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม (วทน.) มายกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์และคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการและชุมชนเพื่อสร้างโอกาสในการแข่งขันในตลาดและสร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างความหลากหลายของสินค้าและบรรจุภัณฑ์ การพัฒนาระบบตรวจรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าที่มีประสิทธิภาพ สนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบเพื่อทดลองตลาด และสนับสนุนการเข้าถึงโรงงานต้นแบบเพื่อให้มีกำลังการผลิตที่ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดภายใต้โครงการส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ภาคใต้ชายแดน ทางกลุ่มสหกรณ์โคเนื้อมือนารอ ได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ขึ้นภายใต้การสนับสนุนความรู้จากมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ลูกชิ้นเนื้อและเนื้อฝอย ดังนี้

1.1 ลูกชิ้นเนื้อ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ถูกพัฒนาขึ้นใหม่มีความนุ่มเคี้ยวด้วยสูตรเฉพาะและไม่ใช้สารปรุงแต่งอื่นใดมาผสม ไม่มีกลิ่นคาวของเนื้อแต่ยังได้รสชาติดีของเนื้อชัดเจน และมีกระบวนการผลิตตามหลักการอาหารฮาลาล ขนาดจำหน่าย 3 ลูก ต่อ 1 ไม้ที่ถูกบรรจุในซองจำนวน 4 ไม้ มีอายุการเก็บรักษาโดยการแช่เย็น อุณหภูมิ 0 - 5 องศาเซลเซียส นาน 7 วัน มีต้นทุนการผลิตต่อหน่วยประมาณ 342.40 บาทต่อกิโลกรัม และราคาจำหน่ายไม้ละ 15 บาท ซองละ 60 บาท

1.2 เนื้อฝอย เป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องพัฒนาขึ้นใหม่เช่นกัน วัตถุดิบหลักมาจากเนื้อวัวที่เหลือจากการจัดจำหน่ายเนื้อสด ได้ร่วมคิดหาวิธีที่จะไม่ทำให้เนื้อเสียไปแบบเปล่าประโยชน์และได้นำมาแปรรูปเป็นเนื้อฝอย ขนาดจำหน่าย 100 กรัมต่อกระปุก มีอายุการเก็บรักษาในอุณหภูมิห้องได้นาน 14 วัน ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยจำหน่าย 451 บาทต่อกิโลกรัม และราคาจำหน่ายกระปุกละ 150 บาท

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปสาระสำคัญของพัฒนาผลิตภัณฑ์ ดัง (Table 1)

Table 1 Product development of Menara Beef Cattle Cooperative.

Product	Story	Size	Shelf life	Cost of Production	Price
Meatball	It is a development of meatball products that are soft and bouncy with a special recipe and do not use any other additives. The meat does not have a fishy smell, yet it retains a distinct meat taste.	3 meatballs on 1 stick 4 sticks in vacuum-sealed bag	7 days when stored refrigerated at 0–5 degrees Celsius	342.40 Baht per kilogram	15 Baht per stick 60 Baht per vacuum-sealed bag
Shredded meat	Farmers developed this product using leftover beef from fresh meat distribution. They have jointly thought of ways to prevent the meat from going to waste and have processed it into shredded meat.	100 grams per jar	14 days can be stored at room temperature	451 Baht per kilogram	150 Baht per jar

นอกจากนี้ประธานและกรรมการกลุ่มสหกรณ์โคเนื้อเมืองนารอ ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าโครงการดังกล่าวได้ดำเนินการพัฒนาบรรจุภัณฑ์พร้อมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ กล่าวคือ บรรจุภัณฑ์ลูกชิ้นเนื้อ มีลักษณะเป็นถุงใสซีลสุญญากาศ ขนาด 20x30 เซนติเมตร ติดสติ๊กเกอร์ด้านหน้าบรรจุภัณฑ์จะมีภาพและรายละเอียดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ปรากฏด้านหน้าบรรจุภัณฑ์ อาทิ ตราสินค้ากลุ่ม

ส่วนประกอบสำคัญ ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย วันที่ผลิต และวันที่หมดอายุ ส่วนบรรจุภัณฑ์เนื้อผอย มีลักษณะเป็นกระปุกใสดำ 8.5 x 8.5 เซนติเมตร ติดสติ๊กเกอร์บนบรรจุภัณฑ์จะมีภาพและรายละเอียดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ปรากฏด้านหน้าบรรจุภัณฑ์ อาทิ ตราสินค้ากลุ่ม ส่วนประกอบสำคัญ ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย วันที่ผลิต และวันที่หมดอายุ ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญของการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ดัง (Table 2)

Table 2 Packaging development of Menara Beef Cattle Cooperative.

Product	Package Pattern	Size	Label	Description
Meatball	Vacuum-sealed bag	20 x 30 cm.	Color sticker	The product features include the group logo, key ingredients, price, weight, manufacturer, distributor, manufacturing date, and expiration date.
Shredded meat	Plastic jar with black cap	8.5 x 8.5 cm.	Color sticker	The product features include the group logo, key ingredients, price, weight, manufacturer, distributor, manufacturing date, and expiration date.

2. ผลประเมินการดำเนินงานของกลุ่ม สหกรณ์โคเนื้อมือนารอ

จากการประเมินผลการดำเนินงานกลุ่ม

สหกรณ์โคเนื้อมือนารอ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส
สามารถแสดงผลคะแนนภาพรวมอธิบายรายละเอียด
ดัง (Table 3)

Table 3 Performance Evaluation of Menara Beef Cattle Cooperative.

(F = 11, S = 4, N = 15)

Element	Farmer (F) μ (σ) Level	Staff (S) μ (σ) Level	Total (N) μ (σ) Level
Context	9.45 (0.67) Excellence	9.92 (0.17) Excellence	9.69 (1.59) Excellence
Input	9.56 (0.59) Excellence	9.75 (0.42) Excellence	9.66 (0.54) Excellence
Process	7.78 (1.50) Good	8.25 (0.61) Good	8.02 (0.64) Good
Product	9.62 (0.63) Excellence	10.00 (0.00) Excellence	9.81 (0.32) Excellence
CIPP Model	9.10 (0.85) Excellence	9.48 (0.30) Excellence	9.29 (0.77) Excellence

จากผลคะแนนการประเมินพบว่า โครงการ
ในภาพรวมเป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จอยู่
ในระดับดีมาก ($\mu = 9.29$, $\sigma = 0.77$) ซึ่งผลการประเมิน
แต่ละด้านอยู่ในระดับดีมากและดี โดยเรียงลำดับ
จากผลคะแนนมากไปน้อย ดังต่อไปนี้ ด้านผลที่ได้รับ
(Product) อยู่ในระดับดีมาก ($\mu = 9.81$, $\sigma = 0.32$)
ด้านบริบท (Context) อยู่ในระดับดีมาก ($\mu = 9.69$,
 $\sigma = 1.59$) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) อยู่ในระดับดีมาก
($\mu = 9.66$, $\sigma = 0.54$) และด้านกระบวนการ (Process)
อยู่ในระดับดี ($\mu = 8.02$, $\sigma = 0.64$) ตามลำดับ
ดัง (Table 3) สรุปรายละเอียดผลการดำเนินงาน
แต่ละด้านได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านบริบท

จากผลการประเมินด้านบริบท
(Context) มีผลสำเร็จอยู่ในระดับดีมาก ($\mu = 9.69$,
 $\sigma = 1.59$) ซึ่งผลการประเมินแต่ละรายการอยู่ใน
ระดับดีมาก โดยเรียงลำดับจาก ผลคะแนนมากไป
น้อย ดังต่อไปนี้ ระดับความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมาย
หรือวัตถุประสงค์ของโครงการ ($\mu = 9.78$, $\sigma = 0.26$)
ระดับความจำเป็นของโครงการที่มีต่อสถานการณ์และ
พื้นที่ ($\mu = 9.72$, $\sigma = 0.41$) และระดับความสอดคล้อง
ของโครงการกับนโยบายรัฐบาล ($\mu = 9.56$, $\sigma = 0.89$)
ตามลำดับ ดัง (Table 4)

Table 4 Context Evaluation of Menara Beef Cattle Cooperative.

(F = 11, S = 4, N = 15)

1. Context and Key performance indicators	Farmer (F) μ (σ) Level	Staff (S) μ (σ) Level	Total (N) μ (σ) Level
1.1 Need and requirement analysis	9.45 (0.82) Excellence	10.00 (0.00) Excellence	9.72 (0.41) Excellence
1.1.1 Level of need for the project toward situation and area			
1.2 Project objective	9.55 (0.52) Excellence	10.00 (0.00) Excellence	9.78 (0.26) Excellence
1.1.2 Level of understanding for the project objective and goal			
1.3 Policy relevance	9.36 (0.67) Excellence	9.75 (0.50) Excellence	9.56 (0.89) Excellence
1.1.3 Level of relevance between project and government policy in the Southern Deep			
Total	9.45 (0.67) Excellence	9.92 (0.17) Excellence	9.69 (1.59) Excellence

2. ด้านปัจจัยนำเข้า

จากผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input) มีผลสำเร็จอยู่ในระดับดีมาก ($\mu = 9.66$, $\sigma = 0.54$) ซึ่งผลการประเมินแต่ละรายการทั้งหมดอยู่ในระดับดีมาก โดยเรียงลำดับจากผลคะแนนมากไปน้อย ดังต่อไปนี้ ระดับความสอดคล้องระหว่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์กับความต้องการของชุมชน ($\mu = 9.80$, $\sigma = 0.33$) ระดับความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์

ในการจัดทำผลิตภัณฑ์หรือดำเนินการตามวัตถุประสงค์ ($\mu = 9.76$, $\sigma = 0.46$) ระดับความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดของวิทยากร ($\mu = 9.69$, $\sigma = 0.50$) ระดับความสามารถและการประสานงานของผู้ประสานงานโครงการ ($\mu = 9.57$, $\sigma = 0.54$) และระดับความพร้อมของคนที่เข้าร่วมโครงการ ($\mu = 9.47$, $\sigma = 0.69$) ตามลำดับ ดัง (Table 5)

Table 5 Input Evaluation of Menara Beef Cattle Cooperative.

(F = 11, S = 4, N = 15)

2. Input and Key performance indicators	Farmer (F) μ (σ) Level	Staff (S) μ (σ) Level	Total (N) μ (σ) Level
2.1 Manpower readiness	9.18 (0.87) Excellence	9.75 (0.50) Excellence	9.47 (0.69) Excellence
2.1.1 Level of readiness for project participant			
2.2 Service deliverer	9.63 (0.50) Excellence	9.75 (0.50) Excellence	9.69 (0.50) Excellence
2.2.1 Level of knowledge and understanding for training staffs			
2.3 Project coordinator	9.63 (0.50) Excellence	9.50 (0.58) Excellence	9.57 (0.54) Excellence
2.3.1 Level of ability and coordinating for project coordinator			
2.4 Product development pattern	9.60 (0.66) Excellence	10.00 (0.00) Excellence	9.80 (0.33) Excellence
2.4.1 Level of relevance between product development pattern and communities' need			
2.5 Material readiness	9.77 (0.41) Excellence	9.75 (0.50) Excellence	9.76 (0.46) Excellence
2.5.1 Level of readiness for project material to produce the product and operation			
Total	9.56 (0.59) Excellence	9.75 (0.42) Excellence	9.66 (0.54) Excellence

3. ด้านกระบวนการ

จากผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process) มีผลสำเร็จอยู่ในระดับดี ($\mu = 8.02$, $\sigma = 0.64$) ซึ่งผลการประเมินแต่ละรายการส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมากและไม่ผ่าน โดยเรียงลำดับจากผลคะแนนมากไปน้อย ดังต่อไปนี้ ระดับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้ประกอบการหรือชุมชนระหว่างดำเนินโครงการอยู่ในระดับดีมาก ($\mu = 9.86$, $\sigma = 0.24$) ระดับการให้บริการที่เป็นประโยชน์จากการเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับ

ดีมาก ($\mu = 9.78$, $\sigma = 0.35$) ระดับความเหมาะสมของระบบหรือกลไกในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับดีมาก ($\mu = 9.60$, $\sigma = 0.51$) และระดับการติดตามหรือประเมินผลการดำเนินโครงการอยู่ในระดับดีมาก ($\mu = 9.60$, $\sigma = 0.51$) ตามลำดับ ส่วนระดับการการประชุมหรือพบปะพูดคุยเกี่ยวกับโครงการก่อนเริ่มดำเนินโครงการอยู่ในระดับไม่ผ่าน ($\mu = 1.24$, $\sigma = 1.41$) ดัง (Table 6)

Table 6 Process Evaluation of Menara Beef Cattle Cooperative.

(F = 11, S = 4, N = 15)

3. Process and Key performance indicators	Farmer (F) μ (σ) Level	Staff (S) μ (σ) Level	Total (N) μ (σ) Level
3.1 Community' s need survey	0.72 (0.79) Fail	1.75 (2.06) Fail	1.24 (1.41) Fail
3.1.1 Level of meeting/discussion before operating project			
3.2 Target group selection	9.45 (0.52) Excellence	9.75 (0.50) Excellence	9.60 (0.51) Excellence
3.2.1 Level of appropriate system or mechanism for target group selection to participate in project			
3.3 Communication	9.72 (0.47) Excellence	10.00 (0.00) Excellence	9.86 (0.24) Excellence
3.3.1 Level of knowledge sharing and learning for entrepreneur and community member during participating in project			
3.4 Service delivery	9.55 (0.69) Excellence	10.00 (0.00) Excellence	9.78 (0.35) Excellence
3.4.1 Level of service delivery dealing with utilities from participating in project			
3.5 Follow up project	9.45 (0.52) Excellence	9.75 (0.50) Excellence	9.60 (0.51) Excellence
3.5.1 Level of follow up and evaluation			
Total	7.78 (1.50) Good	8.25 (0.61) Good	8.02 (0.64) Good

4. ด้านผลลัพธ์

จากผลการประเมินด้านผลที่ได้รับ (Product) มีผลสำเร็จอยู่ในระดับดี ($\mu = 9.81$, $\sigma = 0.32$) ซึ่งผลการประเมินแต่ละรายการอยู่ในระดับดีมาก โดยเรียงลำดับจากผลคะแนนมากไปน้อย ดังต่อไปนี้ ระดับความพึงพอใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวก และระดับความพึงพอใจด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ($\mu = 9.90$, $\sigma = 0.21$, 0.20) ระดับความพึงพอใจด้านช่องทางการติดต่อสอบถาม ($\mu = 9.73$, $\sigma = 0.38$) และระดับความพึงพอใจด้านขั้นตอนการดำเนินงาน ($\mu = 9.71$, $\sigma = 0.49$) ตามลำดับ ดัง (Table 7)

Table 7 Product Evaluation of Menara Beef Cattle Cooperative.

(F = 11, S = 4, N = 15)

4. Product and Key performance indicators	Farmer (F) μ (σ) Level	Staff (S) μ (σ) Level	Total (N) μ (σ) Level
4.1 Project Satisfaction			
4.1.1 Level of satisfaction for operation process	9.42 (0.97) Excellence	10.00 (0.00) Excellence	9.71 (0.49) Excellence
4.1.2 Level of satisfaction for information and contact channel	9.45 (0.75) Excellence	10.00 (0.00) Excellence	9.73 (0.38) Excellence
4.1.3 Level of satisfaction for service staffs	9.80 (0.39) Excellence	10.00 (0.00) Excellence	9.90 (0.20) Excellence
4.1.4 Level of satisfaction for infrastructure and facilities	9.79 (0.41) Excellence	10.00 (0.00) Excellence	9.90 (0.21) Excellence
Total	9.62 (0.63) Excellence	10.00 (0.00) Excellence	9.81 (0.32) Excellence

วิจารณ์

จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของสหกรณ์โคนมมีोनารออกมาเป็น 2 ผลิตภัณฑ์คือ ลูกชิ้นเนื้อและเนื้อผอย ถือว่าอยู่บนหลักการของการนำเศษเหลือและส่วนที่ใช้ประโยชน์ได้น้อยมาสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านกระบวนการคิดค้นผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้โดดเด่นจากการสนับสนุนงบประมาณการดำเนินงานวิจัยจากสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้แก่สถาบันอุดมศึกษาของรัฐเป็นกลไกดำเนินงานบนฐานความรู้และศักยภาพถือเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดี ซึ่งเป็นไปตามผลการวิจัยของ Al-Ghaswyneh (2023) ที่ค้นพบว่า ภาคการผลิตปศุสัตว์ทั้งปัจจัยการผลิต ตลาด และข้อกำหนดมาตรฐานมีผลกระทบทางตรงต่อความมั่นคงและยุทธศาสตร์ทางอาหาร นอกจากนี้ ยังเน้นย้ำถึงความจำเป็นที่หน่วยงานภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับภาคการผลิตปศุสัตว์ อาทิ การลดภาษีเงินได้ของเกษตรกรปศุสัตว์และลดต้นทุนปศุสัตว์ หน่วยงานภาครัฐควรอำนวยความสะดวกให้กับการเจรจาทางการค้าที่สร้างสรรค์เพื่อสร้างตลาดโลกสำหรับการส่งออกผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ นอกจากนี้ภาครัฐควรเป็นหน่วยเชื่อมโยงกระบวนการผลิตและกระบวนการตลาดทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับระหว่างประเทศ และต้องอาศัยการสนับสนุนจากหน่วยสร้างองค์ความรู้ทั้งเรื่องแหล่งอาหารสัตว์และการจัดตั้งตลาดสำหรับการฆ่า การบรรจุ และการขายเนื้อสัตว์ประเภทเศษเหลือหรือประเภทเฉพาะ ส่วนผลการศึกษาของ Barua et al. (2021) สนับสนุนผลการศึกษารังนี้ว่า การพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ การลงทุน การเข้าถึงตลาด การรับประกันการขาย และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์มีความเชื่อมโยงประสานกันเป็นห่วงโซ่คุณค่า ซึ่งการพัฒนาเกษตรกรให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการผลิตปศุสัตว์และเข้าใจการทำงานของห่วงโซ่อุปทานเหมาะสมเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการและสนับสนุนอย่างเป็นระบบเพื่อยกระดับการผลิตการเลี้ยงและการแปรรูปปศุสัตว์ให้อยู่ในระดับมาตรฐาน

ส่วนผลการประเมินในภาพรวมถือว่าเป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จอยู่ในระดับดีมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่เรียงลำดับจากค่าคะแนน

สูงสุดไปยังค่าคะแนนน้อยที่สุดตามตัวแบบชิป (CIPP model) ปรากฏว่า ด้านผลที่ได้รับ (Product) อยู่ในระดับดีมาก ($\mu = 9.81$, $\sigma = 0.32$) มีค่าคะแนนสูงสุดรองลงมาคือ ด้านบริบท (Context) อยู่ในระดับดีมาก ($\mu = 9.69$, $\sigma = 1.59$) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) อยู่ในระดับดีมาก ($\mu = 9.66$, $\sigma = 0.54$) ตามลำดับ และด้านกระบวนการ (Process) อยู่ในระดับดี ($\mu = 8.02$, $\sigma = 0.64$) มีค่าคะแนนน้อยที่สุด ซึ่งจากผลการประเมินจำเป็นต้องมีการทบทวนด้านกระบวนการดำเนินงานให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะประเด็นการประชุมหรือพบปะพูดคุยเกี่ยวกับโครงการก่อนเริ่มดำเนินโครงการที่อยู่ในระดับไม่ผ่าน แสดงให้เห็นว่า ก่อนดำเนินโครงการจำเป็นต้องเพิ่มกระบวนการมีส่วนร่วมให้มากขึ้น อย่างไรก็ตามการใช้ตัวแบบชิปในการประเมินโครงการถือว่ามีความเหมาะสมเนื่องจากทำให้เห็นผลวัดและห่วงโซ่คุณค่าของโครงการอย่างชัดเจนรวมถึงเป็นประโยชน์กับกลุ่มเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถมองเห็นจุดแข็งและจุดอ่อนของการดำเนินโครงการอันนำไปสู่การพัฒนากระบวนการผลิตปศุสัตว์ที่ยั่งยืนได้ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ Chaiphawang (2019) ที่ว่า “การประเมินผลโดยการใช้ CIPP Model ทำให้เห็นว่า การสร้างความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องอาศัยการประเมินกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงสิ้นสุดโครงการ เพื่อให้สามารถวัดผลการดำเนินงานในแต่ละระยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ วิสาหกิจชุมชนก่อตั้งขึ้นภายใต้บริบทของชุมชนอย่างแท้จริง ผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ ที่มาจากทรัพยากรในชุมชน มีการสร้างสรรค์สินค้าภายใต้ความคิดสร้างสรรค์ของวิสาหกิจชุมชน มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบภายใต้การจัดการเชิงกลยุทธ์อย่างมีอาชีพ เพื่อสร้างความยั่งยืนให้เกิดขึ้นแก่วิสาหกิจชุมชนและประชาชนท้องถิ่น อย่างไรก็ตามผลการศึกษาของ Singjai and Limnirankul (2018) ศึกษาการดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตรของโครงการยุวเกษตรกรในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model กลับพบว่า ผลการดำเนินกิจกรรมตามตัวแบบชิปนั้น ด้านปัจจัยนำเข้ามีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านกระบวนการ ด้านบริบท และ

ด้านผลที่ได้รับ ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันผลการศึกษารายของ Prakobkit and Madchoochot (2023) ก็มีข้อสรุปที่แตกต่างจากผลการวิจัยเช่นกัน ซึ่งพบว่าผลการประเมินโครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการของวิทยาลัยชุมชนสงขลาโดยรวมผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านกระบวนการ รองลงมาคือด้านผลที่ได้รับ ด้านบริบท และด้านปัจจัยนำเข้า ตามลำดับ ทั้งนี้จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของผลการดำเนินงานตามตัวแบบชิปแต่ละโครงการอย่างเป็นเอกภาพโดยการให้ค่าความสำคัญขององค์ประกอบตัวแบบชิปย่อมขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละโครงการ

การดำเนินโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของสหกรณ์โคนนมมือนารอจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ที่สามารถเชื่อมโยงแต่ละกลไกเข้าด้วยกัน ซึ่งจากผลการดำเนินโครงการสามารถกำหนดกลยุทธ์การขับเคลื่อนเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการดำเนินงานโดยอาศัยกลไกที่สำคัญ คือ การจัดการความรู้ การสร้างเครือข่าย และการผลิตชุดข้อมูลขับเคลื่อน กล่าวคือ กลไกแรกคือ การจัดการความรู้ เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจทั้งเกษตรกรในฐานะผู้ประกอบการและคู่เจรจา คู่ค้าในบริบททางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม จะนำมาซึ่งการออกแบบและวางแผนการผลิตสินค้าให้สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคได้อย่างถูกต้องตรงจุด ส่วนกลไกที่สองคือ การสร้างเครือข่ายการผลิตและการตลาดที่ต้องดำเนินงานผ่านการจัดงานเจรจาทางการค้ากับผู้ประกอบการ การจัดแสดงและสาธิตผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ซึ่งเครือข่ายถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างความกว้างขวางก้าวไกลและหลากหลายของการผลิตและการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ กลไกสุดท้ายคือ การผลิตชุดข้อมูลเพื่อใช้ขับเคลื่อนการตัดสินใจสำหรับรูปแบบการผลิต ช่องทางการตลาดและโอกาสทางการค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศถือเป็นอีกพันธกิจสำคัญ เนื่องด้วยปัจจุบันข้อมูลถือเป็นทรัพยากรที่ล้ำค่าสำหรับการดำเนินธุรกิจ การได้ครอบครองข้อมูลจะทำให้กลุ่มสามารถมองเห็นภาพอนาคตของการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน วัดได้

และเป็นจริง ดังนั้นกลยุทธ์ขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์ของสหกรณ์โคนนมมือนารอจำเป็นต้องอาศัยสามกลไกดังกล่าวมาประสานกันอย่างเป็นระบบเพื่อก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการดำเนินงานการผลิตและการตลาดอย่างเป็นรูปธรรมและเกิดผลเชิงประจักษ์

สรุป

การดำเนินโครงการร่วมกับระหว่างเกษตรกรและหน่วยงานภาครัฐส่งผลเกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของสหกรณ์โคนนมมือนารอได้ 2 ผลิตภัณฑ์คือ ลูกชิ้นเนื้อและเนื้อฝอย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ด้วยตัวแบบชิปพบว่า โครงการในภาพรวมเป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จอยู่ในระดับดีมาก โดยเรียงลำดับจากผลคะแนนมากไปน้อย ดังต่อไปนี้

ด้านผลที่ได้รับ (Product) มีค่าคะแนนสูงสุดและผลสำเร็จอยู่ในระดับดีมาก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ รองลงมาคือด้านบริบท (Context) มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับดีมาก โดยเฉพาะระดับความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) มีผลสำเร็จอยู่ในระดับดีมาก โดยเฉพาะระดับความสอดคล้องระหว่างรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์กับความต้องการของชุมชน และด้านกระบวนการ (Process) มีค่าคะแนนน้อยที่สุดและมีผลสำเร็จอยู่ในระดับดี อย่างไรก็ตามด้านกระบวนการรายการส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก โดยเฉพาะระดับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้ประกอบการหรือชุมชนระหว่างดำเนินโครงการอยู่ในระดับดีมาก ส่วนระดับการประชุมหรือพบปะพูดคุยเกี่ยวกับโครงการก่อนเริ่มดำเนินโครงการอยู่ในระดับไม่ผ่าน สำหรับข้อเสนอแนะผลการวิจัยครั้งนี้คือการดำเนินโครงการส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ภาคใต้ชายแดนต้องให้ความสำคัญกับการประเมินด้านกระบวนการให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการประเมินการมีส่วนร่วมก่อนการเริ่มโครงการที่ต้องให้ความสนใจอย่างเคร่งครัดและจริงจังมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในการวิจัยครั้งต่อไปควรนำเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการอื่นๆ มาปรับใช้เพื่อศึกษาเชิงเปรียบเทียบกับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้มาจากโครงการประเมินผลการดำเนินงานและประเมินผลลัพธ์มูลค่าเพิ่มภายใต้โครงการส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ภาคใต้ชายแดนของกลุ่มสหกรณ์โคเนื้อมีอนารอ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ผู้เขียนขอขอบคุณรองศาสตราจารย์สุพัตรา จุณณะปิยะ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ Professor Dr. Samihah Khalil @ Halim Universiti Utara Malaysia ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ในฐานะหน่วยงานต้นสังกัดที่สนับสนุนการดำเนินงานวิจัยมาโดยตลอด

เอกสารอ้างอิง

- Al-Ghaswyneh, O.F.M. 2023. Marketing in the livestock sector and its impact on food security in Saudi Arabia. *Journal of Business & Industrial Marketing* 38(5): 1191-1202. <https://doi.org/10.1108/JBIM-08-2021-0363>
- Barua, P., S.H. Rahman and M. Barua. 2021. Sustainable value chain approach for livestock-based livelihood strategies for communities of the southeastern coast of Bangladesh. *Modern Supply Chain Research and Applications* 3(3): 191-225. <https://doi.org/10.1108/MS CRA-08-2020-0021>
- Chaiphawang, K. 2019. The application of CIPP model to evaluate sustainability of communities based enterprises those implemented creative economy strategies. *Journal of Management Science Chiangrai Rajabhat University* 13(2): 60-84.
- National Strategy Secretariat Office. 2018. Thailand's National Strategy A.D. 2018 - 2037: Summary. Office of the National Economic and Social Development Board. Bangkok, Thailand. 22 p.
- Office of the Permanent Secretary, Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation. 2021. Memorandum of understanding on the southern border livestock promotion project (Implementing technology and innovation to increase production standards and developing the potential of commercial livestock product development) for fiscal year 2021. Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation. Bangkok, Thailand. 13 p.
- Office of the National Economic and Social Development Board. 2016. The 12th National Economic and Social Development Plan 2017-2021. Office of the Prime Minister. Bangkok, Thailand. 33 p.
- Prakobkit, O. and W. Madchoochot. 2023. Assessment of the project for enhancing the economic and social level of each sub-district (U2T) using CIPP Model : A case study of Songkhla Community College. *Institute of Vocational Education Southern Journal* 3(2): 63-74.
- Singh, R. K. and S. K. Garg. 2008. Strategy development by SMEs for competitiveness: a review. *Benchmarking: An International Journal* 15(5): 525-547.
- Singjai, S. and B. Limnirankul. 2018. Success in implementation of agricultural activities of young farmer project in Sueksa Songkhro Chiang Mai School. *Journal of Agriculture* 34(3): 491-500.
- Stufflebeam, D. L. and C.L.S. Coryn. 2014. Evaluation theory, models, & applications. 2nd ed. Jossey-Bass, San Francisco, CA. 800 p.